

Ekonomik Araştırmalar

3Ç /2020

Ayşe Özden

Müdür

[aозden@atbank.com.tr](mailto:aozden@atbank.com.tr)

Ömür Şeheri

Müdür Yardımcısı

oseheri@atbank.com.tr

Dr.Ömer Ersan

Uzman Yardımcısı

oesan@atbank.com.tr

Swot Analizi 2

Ekonomik görünüm 3

Doğrudan yabancı yatırımlar 4

Dış Ticaret Görünümü 6

Bankacılık Sektörü Görünümü 7

Türkiye & Moritanya 9

YÖNETİCİ ÖZETİ

Moritanya Güney Afrika'dan sonra Afrika'nın en büyük ikinci demir cevheri üreticisi olup ülke ihracatının yarısı demir cüruf'undan gelmektedir. Bu nedenle düşük demir cevheri fiyatları ülkede yeni projelerin gelişmesine engel olacağını düşünüyoruz. Ülke ayrıca büyük miktarda altın ve bakır yataklarına sahip olmakla birlikte son yıllarda birçok petrol-gaz sahası keşfedilmiştir. Ülkenin altın yatırımlarının önümüzdeki yıllarda artması ve yükselen fiyatlarla desteklenmesi ekonomiyi olumlu yönde etkileyecektir. Ülkenin altyapı kısıtlamalarını ortadan kaldıracak olan yeni bir derin deniz limanının inşası Moritanya'nın madencilik sektörüne önemli fayda sağlayacaktır. Moritanya göçebeleri tarafından uygulanan çiftçilik de önemli bir faaliyet alanıdır.

Madencilik sektörü, ekonominin itici gücü olarak konumunu pekiştirecek ve ulusal GSYİH'nın %10'una yakın katkıda bulunmaya devam edecektir. Moritanya'da madencilik sektörüne olan ilginin çoğu demir cevheri ve altın üzerine yoğunlaşıyor. Ancak 2019'daki zirveden sonra fiyatlar 2020'de düştüğü için sektöre yapılan yatırımlar azalmaya devam edecektir. Ekonominin performansı, tarım, liman altyapısı sektörlerindeki mevcut reformların sürdürülmesi ve ülkenin altın madenlerinin genişletilmesinin ardından maden çıkarma sektöründeki üretimin artmasına bağlı olacaktır. 2019 yılında, IMF önerileri doğrultusunda mali konsolidasyon çabaları sayesinde Moritanya ekonomisi toparlanmaya devam etti. Enflasyonun 2019'da %2,3 civarında iken 2020'de %3,9'a yükselmesi bekleniyor. Borç/GSYH oranı 2019'da %78,5'e düştü ve orta vadede bu seviyede kalması bekleniyor. IMF'ye göre, ülke makroekonomik istikrarını korumayı başarmış ve resmi rezervlerde artış kaydetmiştir.

Hükümet, vergi yönetimini iyileştirmenin yanı sıra KDV'yi ve balıkçılık lisanslarının maliyetini arttırma önlemleri alırken, ekonomik çeşitlendirmeyi teşvik etmek için harcamaları da daha verimli bir şekilde tahsis etmektedir. Hükümetin, ülkeyi modernize etmesi ve hammadde fiyatlarındaki dalgalanmalara (demir, bakır, altın, kuvars, sığır ve balık) bağımlılığını sınırlamak için eğitim ve endüstriyel çeşitliliği desteklemesi gerekmektedir. Ülke ayrıca uluslararası yardımlara da bağlı bir ülkedir.

Bankacılık sektörü kırılganlıkları, özellikle küçük bankalara yönelik devam eden reformlara rağmen devam etmiştir. Altı büyük bankanın yeni artan asgari sermaye ihtiyacını karşılamaya uyum sağlaması ile sermaye yeterlilik oranları 2017'de % 22,2'den 2018'de % 24,7'ye yükselmiştir. 2018'de takipteki krediler % 22 olup bunun % 78'ine karşılık ayrılmıştır.

Nisan 2020'de IMF İcra Kurulu, Moritanya'nın COVID-19 salgınıyla başa çıkmasına yardımcı olmak için Hızlı Kredi Tesisi kapsamında 130 milyon dolar ödemeyi onayladı. IMF acil durum desteği olarak sağlık hizmetleri ve sosyal koruma programları için ek kaynaklar sağlamaktadır. Salgının ekonomik ve sosyal etkisi hızla ortaya çıkmakta ve 2020'de üretimin daralması beklenmektedir. Moritanya'da krizin ekonomik ve sosyal etkisinin önemli olması beklenmektedir. Ekonominin bu yıl daralması ve toplam bütçe açığının GSYİH'nın % 3,4'üne yükselmesi beklenmektedir.

1. MORİTANYA’NIN SWOT ANALİZİ

Güçlü yönler

- Moritanya, Mağrip kuşağı ve Batı Afrika'da stratejik açıdan avantajlı bir konuma sahiptir.
- Moritanya ekonomisi bağışçılar ve uluslararası kuruluşlar tarafından desteklenmektedir.
- Zengin mineralleri (demir, altın, gümüş) ve balıkçılık kaynakları bulunmaktadır.
- 2001’de Chinguetti sahasında petrol bulunduktan sonra Afrikanın en yeni küçük çaplı petrol üreticisi oldu.
- Ülkenin önemli enerji rezervleri bulunmaktadır (Gaz ve yenilenebilir enerji).

Zayıf yönler

- Ağustos 2009’da gerçekleşen son darbe sırasında gösterildiği gibi politik istikrarsızlık.
- Güvenlik sorunları (El-Kaide'nin bir parçası olduğunu iddia eden silahlı grupların varlığı).
- Ülkenin ekonomik kalkınmasını engelleyen yetersiz altyapı.
- Yönetim pozisyonları için yeterli niteliklere sahip olmayan çok genç bir nüfus (nüfusun% 64'ünden fazlası 25 yaşın altındadır).
- Çölleşmenin artması, ancak halkın önemli bir bölümü yaşamak için tarım ve hayvancılığa bağlı olması.
- Nüfusun önemli kısmının fakir olması (%40).
- Ekonominin tüm sektörlerini etkileyen yolsuzluk.
- Emtia fiyatlarındaki dalgalanmalara karşı savunmasızlığı, düşük ekonomi çeşitliliği.
- Kayıtlı ekonominin kısıtlı büyüklüğü.

Fırsatlar

- Hükümetin yolsuzlukla mücadele çabaları önümüzdeki yıllarda yatırımcı algılarını iyileştirebilir.
- Greater Tortue / Ahmeyim FLNG (Yüzen sıvılaştırılmış doğal gaz) projesinin tamamlanmasından sonra Moritanya’nın, Sahra Altı Afrika'daki seçkin bir LNG ihracatçısı grubuna üye olacak olması.

Tehditler

- Moritanya 2011'den bu yana terörizmden etkilenmese de, ülkenin Mali ile olan geçişlerin oldukça kolay olduğu sınırı göz önüne alındığında tehdit devam etmektedir.
- Yoksulluk, işsizlik, eşitsizlik ve hatta köleliğin bulunduğu ülke siyasi ve sosyal bağlamda kırılgan olmaya devam etmektedir.

2. EKONOMİK GÖRÜNÜM

	Temel Ekonomik Göstergeler					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ^t
Nominal GSYİH, USD Milyar	4.82	4.67	4.90	5.23	5.65	5.92
Gerçek GSYİH büyümesi, %	0.43	1.84	3.07	3.55	5.9	-2.0
Tüketici fiyat enflasyonu, %, ort	3.24	1.49	2.28	3.05	2.3	3.9
Bütçe dengesi, % GSYİH	-2.44	0.13	0.53	3.42	-	-
Cari işlemler dengesi, % GSYİH	-27.32	-19.80	-15.10	-14.45	-10.6	-17.3

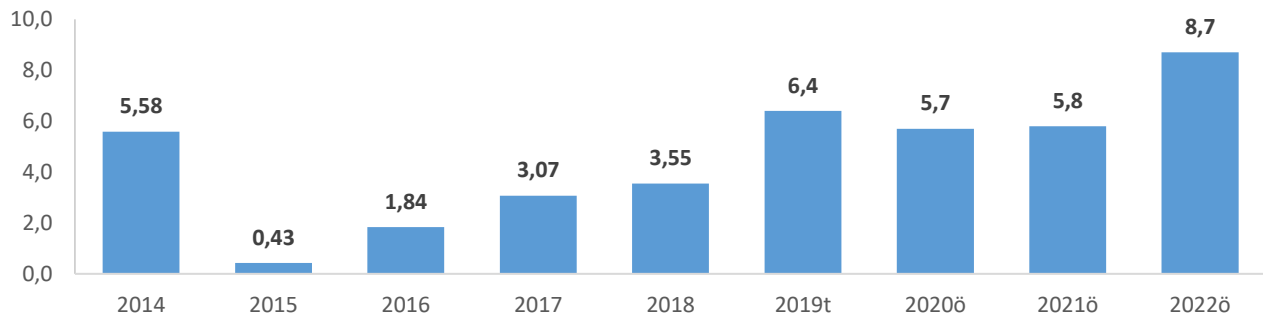
Kaynak: IMF – World Economic Outlook Database

A&T Bank'ın görüşü: Orta vadeli ekonomik görünüm olumlu olmakla birlikte, GSYİH'nın 2019-2021 döneminde ortalama %5.5 olacağı tahmin edilmektedir. Birincil sektörlerin büyümesinin devam etmesi, yapısal reformların uygulanmasıyla hizmetler sektörünün güçlendirilmesi ve madencilik üretimindeki artışın ülkeyi bu sağlam yolda tutması beklenmektedir. Bu makroekonomik çerçevenin, hükümetin mali ihtiyatlılığını sürdürmesi koşuluyla, kamu borcunun uygulanabilir kalmasını sağlayarak güçlenmesi beklenmektedir. Ülkenin dış ticaretinin iyileşmesi uluslararası demir fiyatlarına bağlıdır. Bu iyileşme dış baskıların hafiflemesi ve merkez bankasının finansman ihtiyaçlarına cevap vermesini getirecektir.

Temel Görünüm

- Ekonomi 2018'de kademeli olarak toparlanmaya devam etti. GSYİH büyümesi 2015 yılından bu yana yukarı yönlü bir seyir izlemekte ve 2017'de %3'ten 2019'da %5.9'a yükselmiştir. Bu artış, telekomünikasyon, ulaşım, elektrik ve birincil sektörlerdeki güçlü faaliyetten kaynaklanmıştır.
- Buna ek olarak, güçlü nüfus artışı (kabaca% 2.8), yavaş kalan ekonomik toparlanma hızını geçmekte olup, kişi başına düşen gerçek GSYİH sadece %0.6 artmıştır. Bu durum, geçmişte yoksulluğun azaltılmasında elde edilen kazanımları tehlikeye atmaktadır.
- Mali pozisyon 2018'de iyileşmeye devam ederek 2017 yılında GSYİH'nın % 0,3 açığı iken, 2013'ten bu yana ilk kez 2018'de GSYİH'nın %1,5 fazlasına dönmüştür. Madencilik sektörlerindeki üretim zorlukları, 2018'de GSYİH'nın %14 olan cari işlemler açığının bu sene %17 seviyesine yükselmesi beklenmektedir. Derinleşen açığa rağmen, açık denizde gaz arama ve çıkarmadan gelen finansal akışlarla bağlantılı doğrudan yabancı yatırımların artmasıyla finansman sağlanmıştır.

Reel GSYİH büyümesi % yoy

Kaynak: Dünya bankası t:Tahmin ö: öngörü

GSYİH, madencilik sektörünün gücüne ve ekonominin geri kalanına karşı 2020'de küçülecektir. Altın üretimi (ihracatın yaklaşık %25'i) yüksek fiyatlar ve Tasiast madeninin yakın zamandaki genişlemesi sayesinde artmaya devam ederken, diğer madencilik projeleri çalışmaları sürdürülmektedir. Her ne kadar önümüzdeki yıllarda fiyatların düşmesi beklensede, ihracatın yarısını sağlayan demir cevheri madenciliği Çin'inde talebine bağlı olarak artacaktır. Buna ek olarak, doğal gaz alanında, Covid 19 salgını nedeniyle faaliyete geçmesi 2023'e ertelenen, Grande Tortue Ahmeyim (GTA) offshore platformu ile hükümet için önemli gelirler üretilecektir (GSYİH'nin %8'i olarak tahmin edilmektedir). Bu proje 2020'den itibaren DYY'de bir önemli bir yğkseliş gerçekleştirmesi beklenmektedir. (DYY, GSYİH'nin %18'ine eşdeğer olacaktır). Bu, özellikle Nuakşot ve Nouadhibou'daki liman altyapısını genişletme projeleriyle bağlantılı olarak, zaten güçlü bir şekilde büyüyen inşaat sektörünün ivmesine katkıda bulunacaktır.

Kamu yatırımları (GSYİH'nin %12'si) özellikle altyapıda yüksek kalacaktır. Moritania, Dünya Bankası (2018/2023 döneminde hibeler ağırlıklı olmak üzere 500 milyon USD) ve İslam Kalkınma Bankası'nın uluslararası yardımlarından faydalanacaktır. Ayrıca, tarım ve özellikle balıkçılık (ihracatın %20'si) büyümeye önemli katkı sağlayacaktır. Balıkçılık faaliyetlerinde, Moritania sularında kaynağın geliştirilmesi amacıya Senegal ile anlaşma yapılmıştır. Ancak gelir dağılımındaki adaletsizlik nedeniyle hane halkı tüketimi sözkonusu büyümenin olumlu faydalarından yararlanamayabilir.

Yurt içine yapılan DYY genişleyen cari işlemler açığını finanse edecektir. Bütçe dengesi 2020 yılında artıda kalmalıdır. Sosyal ve yatırım harcamalarındaki hafif artışın, devam eden güçlü faaliyetler ve son vergi reformları neticesinde gelirdeki artışla dengelenmesi beklenmektedir. Vergi idaresinin yönetiminin iyileştirilmesi kapsamında, vergi mükellefi kayıtları temizlenirken, KDV ve balıkçılık ruhsatlarının da maliyeti artırıldı. Kamu borcunun tamamına yakını dış borç olup hafifletilmeye çalışılmaktadır. Ancak borcun yüksek olması nedeniyle ülke dış şoklara karşı savunmasız kalmaktadır. Toplam borçların önemli kısmı Kuveyt'edir. Bunun da bir kısmının iptal müzakereleri devam etmektedir. Kredilerin büyük bir kısmı riski azaltan imtiyazlı kredilerden oluşmaktadır.

Dış hesaplardaki cari işlemler açığı, dış ticaret açığındaki bozulma nedeniyle daha da genişleyecektir. Balık, demir cevheri ve altın ihracatındaki artış, maden çıkarma faaliyetleri için gereken sermaye mali ithalatındaki artış dengelenmeyecektir. Aynı zamanda, bu faaliyetlerin genişlemesine bağlı hizmet ithalatındaki artış, başta Moritan Sahara bölgesinde olmak üzere turizm sektörünün kademeli olarak gelişmesine rağmen, hizmet açığını (2019'da GSYİH'nin %11'i) artıracaktır. Cari açık, doğrudan yabancı yatırımları artırıcı faaliyetlerle paralel olarak finanse edilecektir. Bu, büyüyen döviz rezervlerini artıracak ve böylece döviz kuru riskini azaltacaktır.

3. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR (DYY):

DYY girişleri 2018 yılında 71 milyon dolar olup geçen yıla göre önemli bir düşüş göstermiştir (587 milyon dolar). UNCTAD'ın Dünya Yatırım Raporu 2019'a göre, 2018 yılında toplam DYY stoğu 2018'de 7,4 milyar dolara ulaşmıştır. (Ülkenin GSYİH'sinin % 142,6'sı). Yatırımların çoğu petrol arama ve kullanma, demir cevheri, altın madenciliği, cep telefonu lisanslarının alınması ile telekomünikasyon ve inşaat sektörünü hedeflemiştir. Çin, Moritania'ya giderek artan bir ilgi göstermekte olup Avrupa ortakları (başta Macaristan ve Fransa) dahil olmak üzere geleneksel ticaret ortakları, ülkedeki yatırım projelerini (altyapı ve telekomünikasyon) sürdürmektedir. 2018'de, petrol devi Shell, açık deniz alanındaki hidrokarbonların keşfi ve gelecekteki potansiyel üretimi için hükümetle iki üretim paylaşımı sözleşmesi imzalamıştır.

Ülke, yeni yatırımcıları çekmek için stratejik coğrafi konumunu desteklemeye çalışmaktadır. Ayrıca mineral ve balıkçılık kaynakları bakımından zengin olup büyük bir enerji potansiyeli (gaz, yenilenebilir enerji)'ne sahiptir. 2016'da Dünya Bankası, yabancı yatırımcıları cezbetmeyi amaçlayan Nouadhibou gümrüksüz bölgesinin gelişimini desteklemek için ülkeye 10 milyon dolar yardım etmiştir. Moritania, Nouadhibou'yu bölgenin ilk derin su limanını çok amaçlı bir hizmet platformu olarak geliştirmeyi amaçlamaktadır. Moritania iş ortamı konusunda sürekli ilerleme kaydetmektedir.

Dünya Bankası Doing Business raporunda 2016'dan bu yana 20. sıra yükselerek 2019 raporunda 190 ekonomi arasında 148. sıraya yüksemiştir. 2020 baskısında, ülke iş yapma kolaylığı açısından dünya çapında 152. sırada yer almaktadır. Bununla birlikte, rapora göre Moritania krediye erişimi geliştirmiş olup uygulamaları kolaylaştırmıştır. DYY'yi hala engelleyen faktörler arasında siyasi ve güvenlik istikrarsızlığı, yolsuzluk, verimsiz ve politik olarak savunmasızlık, zayıf yargı sistemi ve yüksek kayıt dışı ekonomi bulunmaktadır.

Moritania, Arap Mağrib Birliği (Cezayir, Libya, Fas ve Tunus), Suudi Arabistan, Fransa, Belçika ve Romanya ile ikili yatırım anlaşmaları imzalamıştır. Ayrıca Burkina Faso, Kamerun, Gambiya, Gana, Mauritius, İtalya, Lübnan, Katar, Yemen, Kore ve Mısır ile de anlaşmaları bulunmaktadır.

Moritania'da DYY				
Gösterge ismi	2015	2016	2017	2018
DYY girişi, milyar USD	501.7	271.1	588.2	70.7
DYY girişi, % GSYİH	10.39	5.79	11.99	1.35
DYY çıkışı, milyar USD	0.2	1	10	-772
DYY çıkışı, % GSYİH	0	0.02	0.2	-14.75
Net portfoy yatırımı, milyar USD	0	0	0	0
Net DYY, milyar USD	-501.7	-271.1	-588.2	-772.2

Kaynak: Dünya bankası

3.1. Yatırım görünümü:

Yatırımlarda son gelişmeler:

- Moritania'nın Büyük Tortu / Ahmeyim FLNG (Yüzen sıvılaştırılmış doğal gaz) projesi**, BP, Kosmos energy ve iki ulusal petrol şirketi tarafından geliştirilmekte olup Moritania ile Senegal arasındaki deniz sınırını aşan açık deniz gaz sahasıdır. Gaz kaynaklarının şu anda 15 trilyon küp olduğu tahmin edilmektedir. Proje üç aşamada geliştirilecek ve 2023'ten itibaren yıllık yaklaşık 2.3 milyon ton üretilmeye başlanacak. Sonraki her iki aşamada, yaklaşık 25 yıl boyunca 2-3 yılda bir üretim 4 milyon ton'a artılacaktır. Projenin başlatılması için nihai yatırım kararı Aralık 2018'in sonunda verildi. Tahminlere göre varil başına 60 dolar temel petrol fiyatı dikkate alındığında, her üç aşama için 30 yılda toplam 80 milyar dolar civarında brüt gelir elde edilecek.

Proje ortağı Kosmos Covid-19 etkileri nedeniyle, Büyük Tortu / Ahmeyim sahasının başlatılmasını on iki ay erteledi, proje 2023 yılı ortasına ertelenmiş oldu. BP operatörü tarafından mücbir sebep iddiası ile Golar LNG'den (Golar LNG, Gimi MS Corporation şirketinin ana ortağıdır) Gimi FLNG gemisinin teslimatı gecikmesinin sinyalleri verildi. Bu gecikme sinyalleri projenin ilgili aşamalarını da etkileyebilir. Gecikme, Sahra altı Afrika'da LNG (sıvılaştırılmış doğal gaz) ihracatçısı grubunun üyesi olması nedeniyle Moritania ve Senegal'e beklenen mali artışı engelleyecek. Küresel operasyonlar üzerindeki daha geniş etkilerin bir parçası olarak ifade edilen koronavirüs, Kosmos'un seyahat yasakları, sınır ve ofis kapanışları ve sosyal mesafe nedenleriyle normal olarak çalışabilmesini kısıtladı. Projedeki gecikme Kosmos'un sermaye harcamalarının önemli bir bölümünü 2020'den sonraki yıllara taşımasına neden olacak.

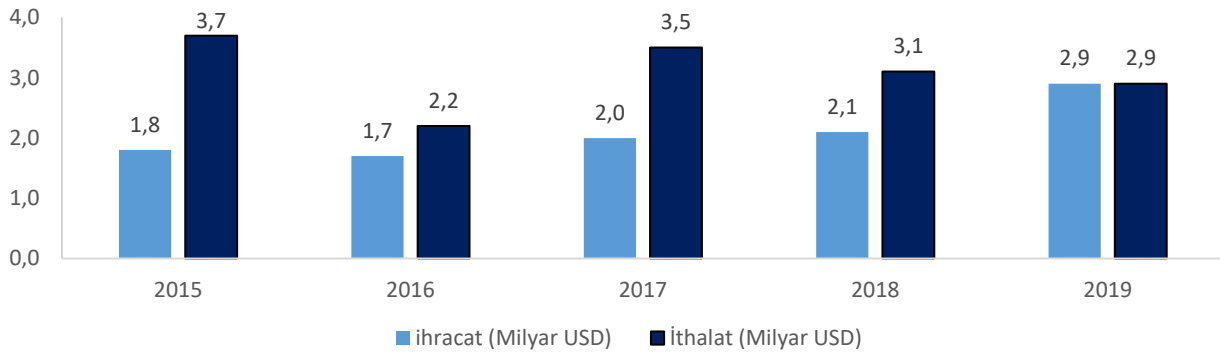
BP tarafından işletilen ultra derin sıvı gazı projesinde, doğal gazın sıvılaştırılması, üretim, ayırma ve dehidrasyon için FPSO (yüzer üretim, depolama ve tahliye gemisi) ve FLNG (Yüzer sıvılaştırılmış doğal gaz gemisi) ile benzersiz bir kombinasyon kullanacak. FPSO, denizaltı sondaj sahasından 70 km uzakta demirlenirken, FLNG gemisi, tesisi korumak için yeni yapılan dalgakırana 35 km uzaklıkta olacak. Toplam proje maliyetinin 2 milyar USD olduğu bildirildi.

- Eylül 2019'da **Kinross Gold** (Kanada merkezli altın ve gümüş madenciliği şirketi), Tasiast altın madenindeki üretim kapasitesini artırmak için 150 milyon USD'lik bir yatırım yapma niyetinde olduğunu açıkladı. Bu yatırımla, günlük işlem kapasitesi 2021 yılına kadar 21.000 tona ve 2023'te 24.000 tona yükselecek. Şirket, daha önce, hükümetin projenin iç ekonomiye katkısı ile ilgili görüşmeleri durdurmasının ardından Tasiast'ta 30.000 tonluk daha büyük bir maden genişletmesi üzerinde çalışmayı askıya almıştı.
- Nisan 2019'da, **Algold Resources**(Kanada merkezli altın ve gümüş madenciliği şirketi), Tijirit altın projesinde, daha fazla sondaj çalışmalarına ve ek teknik çalışmalara odaklanacak olan keşif programını açıkladı. Arama programı Moritanya Petrol, Enerji ve Maden Bakanlığı'nın firmaya projenin fizibilite çalışmasını tamamlaması için 12 aylık bir uzatma verilmesi kararını izliyor.
- Moritanya'lı arama şirketi **Suricate Minerals**, çeşitli altın projeleri geliştirmek için 4 milyon USD fon araştırıyor. Şirket, Moritanya'nın altın zengini Tasiast bölgesini incelemek için bir ortak aramaktadır.
- 2018'de, önceki cumhurbaşkanı Mohamed Ould Abdel Azez **Noudhibou şehrinde yeni bir derin deniz limanı** geliştirme planlarını açıklamıştı. Yeni liman, ülkedeki madencilik görünümü için olumlu olup, zira zayıf altyapı yerli madencilik sektörü büyümesinin önündeki en büyük engeldir. Yeni ticari rıhtım 18 m derinliğe sahip olacak ve büyük gemileri barındırabilecek. Tesis, yabancı yatırımı çekmek için serbest ticaret bölgesi olarak geliştirilecek ve ülkedeki ticareti destekleyecektir. Moritanya'nın iç ve dış taşımacılığı da yatırımcılar için önemli bir sorundur. Tek büyük liman olan Nuakşot, ihracatın verimli bir şekilde gerçekleştirilmesini engelleyen ciddi kapasite kısıtlamalarına sahiptir. Bu cephede, Dünya Bankası, IMF ve Afrika Kalkınma Bankası'nın ülkenin altyapısını geliştirme projelerini duyurmasıyla bazı ilerlemeler kaydedilmiştir. Diğer yatırım planları arasında **1.300 km'den fazla yeni yol** bulunmaktadır ve bu da önemli madencilik alanlarına ulaşımın akışına yardımcı olacaktır.
- Moritanya N'Diogo şehrinde 352 milyon USD'lik askeri ve ticari liman inşaatı tamamlanmak üzeredir. Poly Technologies tarafından inşa edilen geliştirme, bir deniz üssü, yedi çıkarma limanı kapasiteli bir balıkçı limanı ve yılda 70 gemi kapasiteli bir tersaneye sahip olacak. Ayrıca daha büyük tekneleri barındıracak ticari bir iskele ve zanaatkar balıkçılık içinde faydalı olacak.

4. DIŞ TİCARET GÖRÜNÜMÜ

2019 yılında, ülkenin ihracatı bir önceki yıla göre %38 oranında artarak 2.9 milyar dolar olurken, ithalat %6 azalarak 2.9 milyar dolara indi.

Kaynak : Trademap

Demir cevheri /cüruf (%46), balık ve balık ürünleri (%24) ile inci ve kıymetli metaller (%20) Moritanyanın ihrac ettiği ana kalemlerdir. Ana ihracat ortakları ise Çin (%30), İsviçre (%15) ve İspanya (%15)'dir. İthal ettiği ana kalemler makinalar (%10), elektrikli ekipmanlar (8 %), demir ve çelikten eşyalar (5%) ve taşıtlar (%4)'dir. Ana ithalat ortakları Birleşik Arap Emirlikleri (%14), İspanya (%11) ve Belçika (%11)'dir.

Moritanyanın Dış Ticaret Göstergeleri					
Gösterge ismi	2015	2016	2017	2018	2019
İhracat, Milyar USD	1,832	1,731	2,057	2,184	2,932
İhracat % yıllık USD artış	-14	-6	19	6	34
İhracat, % GSYİH	37.9	37.0	41.9	41.7	bilinmiyor
İthalat, Milyar USD	3,701	2,257	3,530	3,183	2,943
İthalat % yıllık USD artış	1.6	-39.0	56.4	-9.8	-7.5
İthalat, % GSYİH	76.7	48.2	72.0	60.8	bilinmiyor
Ticaret dengesi Milyar USD	-1,869	-526	-1,473	-999	-11
Ticaret dengesi % yıllık USD artış	24	-71.9	180.0	-32.2	-98.9
Ticaret dengesi, % GSYİH	-38.7	-11.2	-30.0	-19.1	bilinmiyor

Kaynak: Trademap

5. BANKACILIK SEKTÖRÜ GÖRÜNÜMÜ:

Moritanya bağımsızlıktan sonra 1973'te Batı Afrika Para Birliği'ne (Union Monétaire Ouest Africaine - UMOA) ve Afrika Finans Topluluğu'na (Communauté Financière Africaine - CFA) üyeliklerini bırakarak kendi para birimi Ouguiya'yı basıp ulusal bankası Moritanya Merkez Bankası'nı (Banque Centrale de Mauritanie-MMB) kurdu.

1989'da özelleştirme dalgasıyla Moritanya'da Banque Arabe Libyenne-Mauritanienne pour le Commerce Extérieur et le Développement(BALM) 1990 yılında kuruldu. BALM, %51'i Libya'lılara ve %49'u devlete aitti. Banque Al-Baraka Moritanya İslamique (BAMIS) 1990'da kuruldu %50 Suudi Arabistan'a %10 MMB'ye aittir. Banque Mauritanie pour le Commerce Internationale (BMCI) 1990'da kuruldu %10 MMB'ye ait ve % 90'ı özel sektöre aittir. Banque Nationale de Mauritanie (BNM) 1988'de kurulmuş olup %50'si devlete aittir.

Moritanya ticari bankaları listesi aşağıdaki gibidir:

- BNP Paribas (BNP)
- Société Générale (SGM)
- Chinguitty Bank
- Banque pour le Commerce et l'Investissement en Mauritanie (BACIM)
- Banque El Amana (BEA)
- Banque Al Wava Mauritanienne Islamique (BAMIS)
- Générale de Banque de Mauritanie (GBM)
- Banque pour le Commerce et l'Investissement (BCI)
- Banque Mauritanienne pour le Commerce International (BMCI)
- Banque Nationale de Mauritanie (BNM)

1973’de kurulan Moritanya Merkez Bankası (MMB), finansal sektördeki güvenlik açıklarını ele almak için ihtiyati denetim çerçevesini yükseltmeye devam etmekte olup, yönetişimini ve şeffaflığını artırmaktadır. Geçen yıl yeni bankacılık ve merkez bankası kanunlarının kabulü ihtiyati şartların güçlendirilmesi, banka denetimi ve MMB'nin yönetişimi yönünde olumlu adımlar atıldı. MMB, sermaye yeterliliği ve likidite için Basel III düzenleyici standartlarını Nisan 2019’da kabul etti ve bir iç denetim komitesi oluşturdu. Ayrıca, UFRS'ye göre Aralık 2018’de 2017 için finansal tablolarını yayınladı. Bankalar, Mart 2020'ye kadar yeni asgari sermaye ihtiyacını (neredeyse iki katına çıkacak) karşılamak için sermayelerini artırıyor. Bankacılık sektörünün sağlamlığını güçlendirmek için yükseltilmiş banka düzenleme standartları ve denetimi gerekmektedir.

Özel sektöre verilen krediler, genel likidite koşullarının sıkılaşmasına rağmen 2018 yılında %19 oranında artmıştır. Telekom, ulaşım ve inşaat sektörlerindeki büyük ölçüde kredi genişlemesi, birkaç büyük bankanın desteğiyle gerçekleştirildi. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin finansmanı için, iki yeni banka operasyonelleştirilerek dışarıdan sağlanan kredilerle desteklendi. Bankaların rekabeti arttıkça borç verme oranları biraz yumuşadı. Yüksek balıkçılık sektörü gelirleri nedeniyle bankaların net yabancı varlıkları da iyileşmiştir. Bununla birlikte, rezerv para büyümesi %6,8 ile düşük kalırken, sıkı banka likiditesi nedeniyle küçük bankaların daha az likit kalmasına ve potansiyel açıklara maruz kalmasına neden olmuştur. Özellikle, yüksek maliyetler, gerekli belgelerin olmaması ve sürecin karmaşıklığı, coğrafi izolasyon, Moritanya'da finansal katılımın önündeki başlıca engellerdir. Kentsel alanlarda sınırlı hizmet sunan posta bankacılığı ağındaki finansal hizmetlerin coğrafi yoğunluğu ve düşük okuryazarlık düzeyleride finansal açıdan başka engeller getirmektedir. Ayrıca, teknolojiye hızlı değişikliklere ve yeniliklere rağmen, dijitalleşme düşük kalmaktadır. Yetişkinlerin sadece %4'ünün mobil para hesabı bulunmakta ve sadece %3'ü fatura ödemek için interneti kullanmaktadır. Öte yandan, tasarruf yapan yetişkin nüfusun payı %42'dir.

Bankacılık sektörü kırılganlıkları, özellikle küçük bankalara yönelik devam eden reformlara rağmen devam etmiştir. Altı büyük bankanın yeni artan asgari sermaye ihtiyacını karşılamaya uyum sağlaması ile sermaye yeterlilik oranları 2017’de %22,2’den 2018’de %24,7’ye yükselmiştir. 2018’de takipteki krediler %22 olup bunun %78’ine karşılık ayrılmıştır. (2017’de %71). Ancak, önceden değer düşüklüğüne uğramış kredilere tahakkuk eden faizler şüpheli alacakları etkilemeye devam etmiştir.

Moritanya bankacılığında sağlamlık göstergeleri %						
Gösterge adı	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Toplam varlık / GSYİH	35	43	43	47	53	56
Özel sektör kredileri / Toplam varlık	52	56	57	55	44	41
Kamu teşebbüs kredisi / toplam varlık	3	7	3	5	5	5
Devlet menkul kıymetleri / toplam varlık	6	6	2	2	1	1
Yıllık özel sektör kredi büyümesi	15	21	8	8	8	19
Brüt takipteki alacaklar / Brüt krediler	20	23	30	26	22	23
Karşılıklar/brüt şüpheli alacak - faiz	53	53	79	63	71	78
Mevduat / Toplam varlık	58	61	61	59	60	56
Sermaye / toplam varlık	19	15	14	14	14	13
Sermaye yeterliliği oranı	32	28	23	24	22	25
Yabancı para varlık / toplam varlık	11	11	7	9	12	10
Yabancı para varlık / yabancı para borç	107	139	108	116	103	100
Likit değerler / Toplam aktif	24	24	21	17	25	20
Banka sayısı	15	15	16	16	17	17

Kaynak : Moritanya yetkili kurumları ve Dünya Bankası

6. TÜRKİYE & MORİTANYA İLİŞKİLERİ

2011 yılında Nuakşot / Moritanya'daki Türkiye Büyükelçiliği'nin açılmasından bu yana, başkanlık düzeyinde bir ziyaret ve bakanlık düzeyinde iki ziyaret gerçekleştirilmiştir. Türk Hava Yolları'nın Nuakşot'a haftada 5 uçuşu bulunmaktadır. Türk yatırımcılar, zengin balık rezervleri ve yabancı yatırımcılara sunduğu avantajlar nedeniyle Moritanya'nın balıkçılık sektörü ile özellikle ilgileniyorlar. Türk yatırımcıların Moritanya ekonomisinin diğer kesimlerine (mobilya ve inşaat sektörleri gibi) ilgisi de artmaktadır. Ülkede ayrıca balık unu ve balık yağı üreten Türk şirketleri de bulunuyor. Türkiye, İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) aracılığıyla Moritanya'ya çeşitli alanlarda kalkınma yardımı gerçekleştirilmektedir.

2003'de tamamlanan İstanbul İstinye ABD Büyükelçiliği projesindeki başarısının ardından ABD Yurtdışı İnşaat Operasyonları Departmanı tarafından Moritanya Büyükelçiliği binası projesi de Enka İnşaat'a verildi. Enka İnşaat, 2013'de Moritanya'daki Amerikan büyükelçilik binasını tamamladı.

2015 yılında 110 milyon dolarlık bir rakamla başlayan ikili ticaret hacmi 2019 yılında 246 milyon dolara yükseldi. Türkiye'nin Moritanya'ya ihracatı, 2018'e göre %20 artarak 163 milyon dolara, ithalatı ise üç kat artarak 83 milyon dolara yükseldi. Moritanya ağırlıklı olarak Türkiye'den sanayi dallarında kullanılan demir-çelik, metal olmayan mineral ürünler, tahıllar, makine ve teçhizat ithal ederken, ağırlıklı olarak balık, metal cevherleri, yem ürünleri, ham ve hazır deri ihraç etmektedir. Dış ticaret işlemleri Türkiye lehinedir.

Moritanya – Türkiye dış ticaret ilişkisi				
Yıllar	İhracat (Milyon USD)	İthalat (Milyon USD)	Ticaret Dengesi (Milyon USD)	Ticaret Hacmi (Milyon USD)
2015	97	13	84	110
2016	73	15	58	88
2017	87	45	42	132
2018	135	31	105	166
2019	163	83	80	246
2020/06*	43	3	40	46

Kaynak: Tuik

*Haziran 2020 verileri

AÇIKLAMA:

Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.

Bu rapor, A&T Bank Ekonomik Araştırmalar tarafından sadece bilgi amaçlı olarak hazırlanmıştır. Sunulan bilgilerin yayım tarihi itibarıyla yanlış/yanıltıcı olmamasına özen gösterilmiş olmasına karşın, A&T Bank bilgilerin doğru ve tam olmasından sorumlu değildir. Bu raporda yer alan bilgiler herhangi bir uyarı yapılmadan değişebilir. A&T Bank ve kurum çalışanları bu raporda sunulan bilgilerin kullanılmasından kaynaklanabilecek herhangi bir doğrudan ve dolaylı zarardan ötürü hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir. Telif hakkı saklıdır, herhangi bir amaçla A&T Bank'ın izni olmadan raporun tamamı veya bir kısmı başka bir yerde yeniden yayımlanamaz, dağıtımı yapılamaz. Tüm hakkı saklıdır.